

Svirchevska L. M. Latest approaches to improving the reading of lectures on pharmacognosy with the purpose of the quality enhancement of training of future pharmacists

The article considers the question of optimization of educational process by using the latest approaches to reading lectures on pharmacognosy for students from the specialization 226 Pharmacy, industrial pharmacy of the educational professional degree – professional junior bachelor.

The importance and the relevance of studying by students the educational discipline, its role in a formation of the professional competences of future pharmacists is shown. It is detected that one of the important form of education is a lecture, which has significantly changed in the context of globalization and needs the latest approaches. The necessity and the relevance of implementation of new information and communication technologies on the basis of the Internet into the educational process along with the traditional approaches to the reading of lectures is substantiated. This transforms students from passive listeners into active participants of the lecture process, promotes motivation, self-determination, increases interest in the chosen specialization.

The criteria of modernity of the lecture on pharmacognosy are outlined. The main ones are the motivation of all participants in the educational process and the professionalism of the teacher. The role of the teacher as a leading figure in the educational process is shown. The teacher must have high theoretical and practical training, be aware of the latest advances in science, be able to present educational material accessible, scientifically and competently using modern innovative technologies.

Emphasis is focused on the importance of formation the ecological culture of students while studying the discipline, understanding the care for the world around them, nature protection during the preparation of medicinal vegetable raw material.

Aspects of interdisciplinary integration as a factor in increasing motivation to study the discipline, the organization of independent work and its importance in the assimilation of the course by students are analyzed.

Key words: teacher of tertiary education, students' motivation, traditional lecture, innovative approach.

УДК 372.879.6

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.31>

Сергата Н. С., Сергатиї М. О.

**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
“ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ” В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Визначено місце педагогічної практики у професійній підготовці студентів спеціальності “Фізична культура і спорт” в умовах, наближених до діяльності вчителя із фізичної культури. Зазначено, що базами проведення практик повинні бути сучасні заклади освіти різного типу (дитячо-юнацькі центри, дитячо-юнацькі спортивні школи, заклади середньої освіти, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, заклади вищої освіти, коледжі, позашкольні виховні заклади), які мають необхідну навчально-матеріальну і методичну базу та кваліфіковані педагогічні кадри.

З’ясовано, що у період карантину для забезпечення безперервності освітнього процесу практична підготовка здобувачів вищої освіти проводиться у дистанційному режимі відповідно до рекомендацій, викладених у листі Міністерства освіти і науки України та “Положень про організацію освітнього процесу у вищих закладах освіти”. Системи електронного забезпечення навчання, де розміщуються веб-ресурси навчальних дисциплін, повинні відповідати вимогам робочих програм і мати чітко визначену візуалізацію на сторінці курсу.

Показано практичні завдання, які можуть складатися в умовах проходження практики у дистанційному режимі, та наведено приклади деяких завдань для студентів. Визначено, що поточний контроль результатів практичної підготовки здобувачів освіти за допомогою дистанційних технологій має здійснюватися шляхом оцінювання індивідуальних завдань, із використанням дистанційних технологій, а семестровий контроль результатів проходження практики здобувачів освіти – у дистанційній формі за допомогою інструментів синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема систем проведення відеоконференцій.

Наведено обов’язки керівників і методистів практики в умовах карантину й обов’язки студентів під час проходження практики в умовах карантину.

Ключові слова: педагогічна практика, підготовка фахівців, фізична культура і спорт, заклади вищої освіти, дистанційні технології, індивідуальні завдання.

Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі фізичної культури та спорту – найважливіше завдання, особливо нині, коли відбувається постійне зниження рівня здоров’я і фізичної підготовленості населення. Одним із важливих дієвих засобів підготовки студентів із фізичної культури і спорту до професійної діяльності є педагогічна практика у закладах освіти.

Педагогічна практика у закладах освіти є обов’язковою складовою частиною навчального плану підготовки бакалаврів спеціальності 017-Фізична культура і спорт за освітньо-професійною програмою “Фізична культура і спорт”, оскільки передбачає практичну професійну підготовку в умовах, наближених до діяльності вчителя з фізичної культури. Студенти проходять педагогічну практику на третьому курсі навчання, яка відбувається у закладах загальної середньої освіти на посадах вчителів фізичної культури. Вона проводиться

під керівництвом викладача від закладу вищої освіти та вчителя фізичного виховання школи як спеціаліста з конкретного фаху від бази практики [3].

Практика сприяє формуванню професійного ставлення студентів до майбутньої діяльності, визначає ступінь їхньої практичної підготовки та рівень професійної майстерності. Крім того, вона сприяє закріпленню науково-теоретичних знань, отриманих під час навчання з таких предметів, як теорія та методика фізичного виховання, практичних навичок із фізичного виховання та спорту, засвоєнню інших фахових дисциплін. Педагогічна практика у закладах освіти дозволяє засвоїти професійні компетенції, використовуючи належний теоретичний фундамент, розвивати у студентів творчість, ініціативу, активність, самостійність, прагнення до постійного професійного самовдосконалення.

Методичні матеріали, які використовують студенти під час проходження педагогічної практики, допомагають студентам засвоїти основні положення педагогічної діяльності вчителя фізичної культури. Корисними на практиці стануть зразки документів планування навчальної роботи з фізичної культури, приклади команд вчителя для оперативного управління діяльністю учнів на занятті. Знання особливостей школярів різних вікових груп допоможуть студентам планувати навчальну роботу на високому методичному рівні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми спеціальності 017 Фізична культура і спорт студенти повинні вміти: аналізувати літературу із проблем фізичного виховання різних груп населення; використовувати навчальну програму, побудовану за модульною системою навчання; моделювати навчальні ситуації та складати конспекти уроків з фізичної культури; визначати навантаження на окремого учня під час уроку з фізичної культури; здійснювати керівництво пізнавальною діяльністю школярів; висувати та вирішувати освітні, виховні й оздоровчі завдання, свідомо вибирати та застосовувати засоби, форми та методи навчання руховим діям, вихованню фізичних якостей дітей; здійснювати планування та контроль навчально-виховного процесу в умовах закладів загальної середньої освіти, ліцеях і коледжах; складати залікову документацію з педагогічної практики; самостійно проводити виховну роботу з учнями та спрямовувати процес їхнього самовиховання, використовуючи різноманітні методи та прийоми педагогічного впливу, пропагувати фізичну культуру та спорт серед школярів і їхніх батьків; аналізувати й узагальнювати передовий педагогічний досвід у сфері фізичної культури та спорту.

Педагогічна практика як активний навчально-пізнавальний процес має сприяти розширенню та поглибленню знань студентів зі своєї спеціальності. Потреби практичної роботи з фізичного виховання зі школярами ставлять перед студентами завдання, вирішити які можна лише за поглибленого вивчення спеціальної літератури, врахування вікових особливостей школярів, а також гігієнічних умов успішного ведення уроку. Поглиблюючи знання із предмету, практикант повинен уважно переглянути рекомендовану керівником практики літературу, що надасть змогу розширити свої загальні педагогічні знання.

У процесі педагогічної практики здійснюються закріплення і перевірка знань, набутих студентами під час навчання в академії. Керівник практики, даючи повторні завдання практикантам, закріплює педагогічні вміння та навички студентів у конкретних умовах шкільної дійсності. Цьому сприяє проведення аналізу уроку, вимірювання характеристики навантаження за даними пульсу учнів, розбір щільності уроку. Перевірка й аналіз знань практикантів, виконані у масштабі курсу, допоможуть кафедрі внести необхідні корективи у навчальний процес, що сприятиме цілеспрямованій роботі зі студентами на попередніх і наступних курсах.

Зміст і обсяг професійно-педагогічних вимог до практикантів визначаються програмою педагогічної практики та кваліфікаційною характеристикою вчителя фізичної культури у загальноосвітніх школах. Відомо, що випускник спеціальності Фізична культура і спорт повинен бути добре підготовлений у науково-методичному й організаційному плані. У зв'язку із цим кожен практикант зобов'язаний володіти вміннями вивчення класного колективу, навичками проведення уроків фізичного виховання зі школярами різних вікових груп, вміти проводити позакласні заняття та організовувати фізкультурні заходи у режимі дня учня, проводити виховну роботу в класі.

Підхід до вивчення досвіду фізичного виховання учнів може здійснюватися у різних формах фізичного виховання школярів. Так, навчальна робота складається із занять із фізичного виховання у навчальному закладі, виконання домашніх завдань із фізичної культури. Фізичне виховання у режимі дня учня включає у себе: гімнастику до занять; ранкову гігієнічну гімнастику школяра; фізкультурну хвилинку і фізкультурну паузу; різносторонні фізкультурні заходи в межах навчального закладу. Позакласна робота із фізичної культури і спорту може мати місце у заняттях у секціях загальної фізичної підготовки, заняттях у спортивних секціях шкільного колективу фізичної культури, участі у фізкультурних святах і спортивних вечорах, проведенні днів фізичної культури і спорту, рухливих іграх на місцевості, здійсненні туристських походів, самостійних тренуваннях школярів за індивідуальними планами.

Педагогічна практика – не просто навчальний процес, а корисна діяльність студентів у школі. Виходячи з цього, необхідно так організувати роботу студентів, щоб надавати допомогу школі у проведенні масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з учнями. Колектив практикантів під керівництвом керівника практики від академії та вчителя фізичного виховання школи здатний забезпечити масове залучення учнів до занять фізичними вправами, встановити контакт із батьками, надати допомогу по впровадженню фізичної культури у повсякденний побут дітей і підлітків.

Базами проведення практик є сучасні заклади освіти різного типу (дитячо-юнацькі центри, дитячо-юнацькі спортивні школи, заклади середньої освіти, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, заклади вищої освіти, коледжі, позашкільні виховні заклади, школи естетичного спрямування, дитячі заклади оздоровлення), реабілітаційні центри тощо, які мають необхідну навчально-матеріальну і методичну базу та кваліфіковані педагогічні кадри.

У разі, якщо адміністрація бази практики не погоджується на проведення практики під час карантину, практична підготовка студентів здійснюється на базі структурних підрозділів і лабораторій Хортицької національної академії, які забезпечені відповідним обладнанням, що дозволяє виконувати завдання практики, з використанням засобів комп'ютерних інформаційних технологій.

У період карантину для забезпечення безперервності освітнього процесу практична підготовка здобувачів вищої освіти проводиться у дистанційному режимі відповідно до рекомендацій, викладених у листі Міністерства освіти і науки України від 14 травня 2020 р. № 1/9-249 “Щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій” та “Положення про організацію освітнього процесу у Хортицькій національній академії” (зі змінами та доповненнями), оголошеного наказом ректора академії від 28 травня 2020 р. № 160 [1; 2].

Згідно із цим положення для забезпечення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в академії використовується система електронного забезпечення навчання Moodle, де розміщуються веб-ресурси навчальних дисциплін, які повинні відповідати вимогам їх робочих програм і мати чітко визначену візуалізацію на сторінці курсу. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу може також здійснюватися за допомогою таких сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, як електронна пошта, месенджери (Viber, Telegram та ін.), відеоконференції (ZOOM, Skype та ін.), форуми, чати тощо. Вони є додатковими інструментами до навчання у системі Moodle [2].

Практична підготовка студентів проводиться згідно з відповідними програмами навчальних і виробничих практик, що корегуються відповідно до рівня епідеміологічної небезпеки. У разі переходу регіону в зону з вищим рівнем епідеміологічної небезпеки поширення Covid-19 організація практики може відбуватися у змішаній або дистанційній формі.

Навчально-методичне забезпечення студентів документами і матеріалами щодо проходження практики відбувається на платформі Moodle Хортицької національної академії.

Окремо слід зупинитися на обов'язках і правах керівника практики і студентів-практикантів в умовах карантину.

Керівник практики забезпечує наповнення відповідної практики у системі електронного забезпечення навчання Moodle і готує проєкт наказу про проходження практики в умовах карантину з використанням засобів дистанційного навчання.

У разі, якщо бази практик погоджуються на здійснення проведення практичної підготовки здобувачів освіти, керівник практики налагоджує дистанційний зв'язок із їхніми керівниками й обговорює перелік завдань, які можливо виконати в умовах карантину з використанням технологій дистанційного навчання.

Якщо бази практик відмовляються від проведення практичної підготовки здобувачів освіти, то керівник практики обговорює перелік завдань, які можливо виконати в умовах карантину з використанням технологій дистанційного навчання на базі закладу освіти з керівниками відповідних кафедр, відділів і лабораторій.

Керівник практики забезпечує інформування студентів про проведення практики у дистанційній формі, про формат, дату і місце проведення установчої та підсумкової конференції, координує синхронну роботу методистів, вчителів фізичної культури і студентів під час проведення практики.

Керівник практики забезпечує проведення установчої та підсумкової конференції з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, налагоджує і координує дистанційне спілкування з адміністрацією баз практик, вчителями та методистами.

Керівник практики протягом всього терміну проходження педагогічної практики надає консультації студентам, перевіряє й оцінює виконані завдання, висловлює зауваження, надає рекомендації, забезпечує студентів всіма необхідними інструктивно-методичними матеріалами з метою забезпечення ефективності виконання програми практики в умовах карантину з використанням дистанційних форм навчання.

Студенти під час проходження практики в умовах карантину повинні узгодити з керівником практики, вчителями фізичної культури використання веб-ресурсу, взяти участь в установчій і підсумковій конференціях, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики в умовах карантину, чітко дотримуватися формату спілкування з керівником практики, вчителем фізичної культури, адміністрацією бази практики та сумлінно і своєчасно виконувати завдання практики, передбачені програмою.

Дистанційні технології навчання передбачають здійснення взаємодії між учасниками освітнього процесу як асинхронно, так і синхронно у часі.

В умовах проходження практики у дистанційному режимі практичні завдання можуть складатися із:

- творчих завдань та експериментальних ситуацій, розв'язання яких потребує від здобувача освіти комплексних знань із дисципліни;
- інших завдань, що можуть продемонструвати рівень отриманих результатів навчання, готовність роботи за фахом.

Наведемо приклади деяких завдань для студентів:

- аналіз сайту закладу освіти, за яким закріплений студент (ознайомитися з меню сайту, напрямками методичної роботи закладу освіти, діяльністю методичної секції з фаху, методичними розробками для дистанційної освіти, блогами вчителів із фаху закладу освіти) з наданням рекомендацій щодо вдосконалення сайту закладу освіти;
- аналіз програми з предмету, що викладає студент (із варіантом здійснення порівняльної характеристики рівнів стандарту та профільного), складання календарно-тематичного плану на період практики;
- аналіз методичних матеріалів і підручників (за наявності) із предмету та визначення найкращого підручника (на погляд студента) з аргументацією свого вибору;
- розробка конспектів уроків (різних типів) і позакласного заходу з предмету (модель уроку та позакласного заходу студенти демонструють під час складання заліку на останньому тижні практики чи надають відеозаписи у разі заліку дистанційно);
- проведення аналізу уроку з фізичної культури, переглянутого за допомогою інтернет-ресурсів (педагогічний аналіз уроку, хронометраж, побудування фізіологічної кривої уроку фізичної культури, за наявності даних ЧСС учнів);
- характеристика критеріїв оцінювання досягнень учнів із предмету, що викладає студент;
- створення реклами факультету та спеціальності, на якій навчається студент (профорієнтаційний напрямок).

Завдання із практики повинні бути адаптовані до їх виконання в умовах проходження практики у дистанційному режимі.

І не менш важливим елементом навчання є поточний і семестровий контроль проходження практики, тобто захист її результатів [3].

Поточний контроль результатів практичної підготовки здобувачів освіти за допомогою дистанційних технологій здійснюється шляхом оцінювання індивідуальних завдань, що виконуються здобувачами освіти в електронній формі, захисту звітної документації за результатами практики.

Проведення поточного контролю з використанням дистанційних технологій може здійснюватися із використанням різних типів завдань, таких як:

- автоматизовані тести для контролю та самоконтролю навчальних досягнень здобувачів освіти;
- різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект, відеозапис уроків) із наданням зворотного зв'язку про результати перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти за матеріалом, що вивчається;
- оцінювання викладачем взаємодії та комунікації між здобувачами освіти в асинхронному та синхронному режимах за допомогою чату, форуму, опитування, анкетування тощо.

Семестровий контроль результатів проходження практики здобувачів освіти (звітів про проходження практики) може здійснюватися у дистанційній формі за допомогою інструментів синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема систем проведення відеоконференцій.

Під час проведення семестрового контролю у формі заліку підсумкова оцінка виставляється шляхом складання кількості балів за кожний модуль практики [3].

Таким чином, проведення педагогічної практики студентів спеціальності 017 – Фізична культура і спорт у період карантину із застосуванням дистанційних технологій є можливим і виправданим кроком у підготовці висококваліфікованих фахівців на сучасному етапі.

Використана література:

1. Лист Міністерства освіти і науки від 14 травня 2020 р. № 1/9-249 “Щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій” : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizatsiyi-potochnogo-semestrovogo-ontrolyu-ta-atestatsiyi-zdobuvachiv-osviti-iz-zastosuvanniam-distancijnih-tehnologij> (дата звернення: 03.11.2021).
2. Положення про організацію освітнього процесу у Хортицькій національній академії (зі змінами та доповненнями), оголошено наказом ректора академії від 28 травня 2020 р. № 160 : веб-сайт. URL: <https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads> (дата звернення: 03.11.2021).
3. Волкова С. С., Сергата Н. С., Сергати М. О. Методичні рекомендації щодо організації та проведення ознайомчої практики. Запоріжжя, 2021. 22 с.

References:

1. Lyst Ministerstva osvity i nauky vid 14.05.2020 № 1/9-249 “Shchodo organizatsii potochnoho, semestrovogo kontroliu ta atestatsii zdobuvachiv osvity iz zastosyvannyim dystantsiinyh tehnologiy”. [Letter of the Ministry of Education and Science vid 14.05.2020 № 1 / 9-249 “Shchodo organizatsii potochnoho, semestrovogo kontroly ta atestatsii zdobuvachiv osvity iz zastosyvannyim dystantsiinyh tehnologiy”]. [In Ukrainian].
2. Polozhennyi pro organizatsiyu osvithnoho protsesu u Hortytskiy natsionalny arademii (zi zminamy ta dopovnennyimy), ogolesheno nakazon rektora akadtmii vid 28.05.2020 № 160. [Regulations on the organization of the educational process in the Khoritsa National Academy (with changes and additions), announced by the order of the rector of the academy from 28.05.2020 № 160]. [In Ukrainian].
3. Volkova S. S., Sergata N. S., Sergaty M. O. (2021). Metodychni rekomendatsii shchodo organizatsii ta provedenny oznayiomchoyi praktyky. [Methodical recommendations on the organization and carrying out of introductory practice]. Zaporizhzhyy [In Ukrainian].

Serhata N. S., Serhatyi M. O. Practical training of students of specialty “Physical culture and sports” in the conditions of dissentional education

The article identifies the place of pedagogical practice in the professional training of students majoring in “Physical Culture and Sport” in conditions close to the activities of a teacher of physical culture. It is noted that the bases of internships should be modern educational institutions of various types (children’s and youth centers, children’s and youth sports schools, secondary schools, vocational (vocational) education institutions, higher education institutions, colleges, out-of-school educational institutions that have the necessary educational and methodological base and qualified pedagogical staff.

It is determined that during the quarantine period, to ensure the continuity of the educational process, practical training of higher education is carried out remotely in accordance with the recommendations set out in the letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine and “Regulations on the educational process in higher education”. It is determined that e-learning systems where web resources of academic disciplines are located must meet the requirements of work programs and have a clearly defined visualization on the course page.

The practical tasks which can be developed in the conditions of passing of practice in a remote mode are shown and examples of some tasks for students are resulted. It is determined that the current control of the results of practical training of students with the help of remote technologies should be carried out by assessing individual tasks using remote technologies, and semester control of the results of practice of students can be carried out remotely using synchronous or asynchronous communication tools, including video conferencing systems.

The responsibilities of leaders and methodologists of practice in the conditions of quarantine are given and the responsibilities of students during the practice in the conditions of quarantine are defined.

Key words: pedagogical practice, training, physical culture and sports, institutions of higher education, distance technologies, individual tasks.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.32>

Скасків Г. М.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗВО

У статті описано підходи до впровадження технологій гейміфікації в освітній процес у закладах вищої освіти на прикладі досвіду роботи викладачів кафедри інформатики та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зазначено, що в умовах переходу до змішаної та дистанційної форм навчання збільшився вплив цифрових технологій, це зумовило активніше використання елементів ігрофікації під час проведення практичних занять і лабораторних практикумів.

Описано вагомі здобутки науковців у вивченні проблем, пов’язаних із використанням ігрових технологій. Проведені дослідження допомогли визначити чинники, що сприяють ігровій активності студентів. Проаналізовано підходи до етапів реалізації гейміфікації у вивченні окремих фахових дисциплін студентами різних спеціальностей.

Визначено особливості кожного етапу гейміфікації, представлено аналіз специфіки їх реалізації. Окреслено основні структурні компоненти та складники часткової або повної гейміфікації освітнього процесу. Подано опис студентських ігрових проєктів і завдань для окремих гейм-груп, реалізованих за останні роки використання технологій ігрофікації. Систематизовано структурні блоки ігрових елементів. Проаналізовано критерії оцінювання студентських проєктів.

Визначено складові частини ігрового процесу, які утворюють результуючу оцінку студентських розробок. Обґрунтовано сфери позитивного впливу технологій гейміфікації та наведено застереження щодо масового їх використання. Гейміфікацію подано як один із методів роботи, що сприяє підвищенню ефективності організації освітнього простору для здобувачів вищої освіти. Проаналізовано аспекти ігрофікації освітнього процесу, які впливають на формування цифрових компетентностей майбутніх вчителів і фахівців у галузі комп’ютерної інженерії.

Ключові слова: ігрові технології, ігрофікація, гейміфікація, ігровий проєкт, технології активізації, проєктні роботи, ігрові елементи, механіка гри, динаміка гри, ігровий процес.

В умовах дистанційного навчання технології гейміфікації займають топові місця у рейтингу технологій активізації навчальної та пізнавальної діяльності як учасників освітнього процесу закладів загальної середньої освіти, так і студентів закладів професійної та вищої освіти.

За останніми дослідженнями, 95 % підлітків віком 13–16 років грають у комп’ютерні ігри [1], тому логічно постає проблема: як використати ігрові технології в освітньому процесі з користю для його учасників. Над вирішенням цієї проблеми впродовж десятиліття працюють викладачі кафедри інформатики та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (ТНПУ), впроваджуючи елементи ігрових технологій у процес вивчення окремих дисциплін як фрагменти модулів або повноцінні ігрові проєкти. Особливо загострилася проблеми у пік пандемії з переходом на дистанційну форму освіти.